

CAP. I

PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT

I.1 DEFINIȚIE – procesul de învățământ poate fi definit ca fiind activitatea complexă, intenționată, programată, organizată și conștientă de predare și învățare.

Procesul de învățământ este un ansamblu de acțiuni exercitate în mod conștient și sistematic de către educatori asupra educațiilor într-un cadru instituțional organizat, în vederea formării personalității acestora în concordanță cu cerințele idealului educațional.

I.2 LATURILE PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT – predarea și învățarea.

* *predarea* – este latura procesului de învățământ intenționată, programată, organizată și conștientă de comunicare (transmitere) de către profesor a cunoștințelor teoretice și practice, care stau la baza învățării;

* *învățarea* – este latura procesului de învățământ intenționată, programată, organizată și conștientă de asimilare și dobândire a cunoștințelor teoretice și practice de către elev pe baza predării și a studiului independent.

Învățarea școlară este evoluția ființei umane în școală în două componente:

- *învățarea internă* este latura intimă (mentală, psihică) a procesului de învățământ care realizează actele de percepție, înțelegere, abstractizare și generalizare, fixare și reproducere a informațiilor;

- *învățarea externă* (comportamentală) este latura exterioară cu caracter acțional, de aplicare a cunoștințelor, de formare a priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice

I.3 CARACTERISTICILE PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT.

I.3.1. Procesul de învățământ are caracter bilateral, biunivoc și interactiv.

a) *caracterul bilateral* apare datorită faptului că în procesul de învățământ acionează doi factori care îndeplinesc cele două laturi importante ale acestuia: profesorul, care realizează predarea și elevul, care realizează învățarea.

b) *caracterul biunivoc* se datorează celor doi factori care acionează într-un raport de reciprocitate de unu la unu.

c) *caracterul interactiv* care se datorează condiționării reciproce dintre cei doi factori, în procesul de învățământ.

Desigur, profesorul este factorul dirijor al procesului de învățământ, fapt justificat de pregătirea și experiența sa. Aceasta cere însă ca elevul să fie considerat un partener activ și responsabil al procesului de învățământ cu care să coopereze într-un spirit de respect și ajutor reciproc. La elev se finalizează toate eforturile predării-învățării, de aceea el trebuie considerat tot mai mult ca subiect al educației.

Când elevului i se oferă totul, selectat și prelucrat de profesor, el participând doar la înțelegerea, stocarea și aplicarea cunoștințelor după model, este tratat ca obiect al educației.

Când elevului i se oferă posibilitatea de a afla și singur cunoștințele, înțelegându-le, stocându-le și aplicându-le în cât mai mare măsură, în mod independent, personal, atunci este tratat ca subiect al instrucției, ca propriul său educator.

I.3.2. Caracter informativ și formativ.

Strategia învățării contemporane cere echilibrul între “ce, cât și cum să învețe” elevul, folosind demersul “personal-o-faptic-o-logic”, adică învățare

independentă personală, strâns legată de fapte, de acțiuni practice, de logică și creativitate.

Este nevoie de o selecție pentru a reține ceea ce este mai valoros, mai important, mai fiabil din informațiile primite, înlăturându-si stocarea elementelor secundare, descriptiviste și cu uzură morală mare.

I.3.3. Caracterul de act de cunoaștere al procesului de învățământ este un act de investigație și descoperire a adevărului, a informațiilor – elevul folosind analiza, sinteza, comparația, abstractizarea, generalizarea.

I.3.4. Caracterul cibernetic oferă posibilitatea reglajului (pentru profesor) și autoreglajului (pentru elev) procesului de predare-învățare.

Procesul de învățământ este un act cibernetic, adică de comandă (comunicare) și de control (evaluare), în cadrul căruia acționează principiul conexiunii inverse (feed back-ului).

I.3.5. Caracterul educativ. Procesul de învățământ are rolul de modelare al unor calități umane ale elevului, de natură etică și cetățenească, în vederea realizării unui comportament demn, civilizat și democratic. Indiferent de disciplinele predate trebuie să dezvolte dragostea de învățătură, dragostea de profesie și de țară, spiritul de disciplină, de economie, spiritul de competiție loială, de cooperare, de respect și de ajutor reciproc.

I.4 DINAMICA PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT.

Desfășurarea procesului de învățământ se realizează în contextul interacțiunii unor etape de natură pedagogică, psihologică, gnoseologică și logică.

Acestea sunt:

- a) Perceperea obiectelor și fenomenelor – etapa cunoașterii senzoriale, în cadrul căreia prin contactul direct cu realitatea (materiale didactice intuitive, experiențe, etc.), prin mijlocirea simțurilor și a îmbinării cu raționalul se formează imaginea globală a realității sub formă de percepții și reprezentări.
- b) Înțelegerea, abstractizarea și generalizarea cunoștințelor – este etapa cunoașterii conșiente, logice, raționale, abstracte. Pe baza comparațiilor, analizei și sintezei se scot mental elementele esențiale, realizându-se înțelegerea, abstractizarea și generalizarea acestora sub formă de noțiuni, concepte, idei, teze, principii, legi, teorii, ipoteze.
- c) Fixarea (stocarea) cunoștințelor – este actul de înregistrare și fixare mentală a cunoștințelor, asigurând memorizarea logică a acestora. În contextul actului de fixare, poate acționa fenomenul de feed-back, în sensul intervenției cu suplimentări, reluări sau corectări de informații. Fixarea se face prin exerciții orale sau scrise, prin întrebări și răspunsuri și rezolvări de probleme. În școală lecțiile de fixare și consolidări asigură bazele fixării cunoștințelor.
- d) Formarea priceperilor și deprinderilor – este etapa de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor, de formare a priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice, de proiectare și investigație științifică. Această etapă este baza formării profesionale a elevilor – ea începe prin experiențele și activitățile practice în cabinetele, laboratoarele, atelierele de producție și de proiectare, școală sau în activitatea social – utilă din întreprinderi, societăți comerciale, precum și în munca independentă a elevilor.
- e) Evaluarea cunoștințelor – este actul didactic de control (verificarea, apreciere și notare) a cunoștințelor. El evidențiază nivelul, valoarea și eficiența învățării. Finalizarea lui prin note asigură promovarea sau nepromovarea elevilor. Evaluarea se poate integra întregului proces de învățământ – putând avea caracter curent, periodic și final (bilanț).